

IV разред

Друштво физичара Србије и Министарство просвете
науке и технолошког развоја Републике Србије
ЗАДАЦИ-БЕТА КАТЕГОРИЈА*

ОКРУЖНИ НИВО
20. фебруар 2021.

1. Честица масе мировања m и импулса p у лабораторијском систему референције распала се на две честице. Одредити масу мировања прве честице (m_1) ако је позната маса мировања друге честице m_2 и њен импулс p_2 , као и угао θ_2 између правца кретања честице масе m_2 и правца кретања честице масе m пре распада. [20 поена]

2. Одредити вредност полупречника r честице космичке прашине (сматрати је апсолутним црним телом, јако удаљеним од Сунца) сферног облика густине $\rho = 2 \text{ g/cm}^3$ за које ће радијациона сила изотропног зрачења Сунца која делује на честицу бити једнака гравитационој сили којом Сунце делује на честицу. Сунце сматрати апсолутно црним телом температуре $T_s = 5780 \text{ K}$. Користити следеће бројне вредности: маса Сунца $M_s = 1,99 \cdot 10^{30} \text{ kg}$, полупречник Сунца $R_s = 6,96 \cdot 10^8 \text{ m}$, Штефан-Болцманова константа $\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ W} \cdot \text{m}^{-2} \cdot \text{K}^{-4}$, брзина светлости у вакууму $c = 2,998 \cdot 10^8 \text{ m/s}$, универзална гравитациона константа $G = 6,674 \cdot 10^{-11} \text{ m}^3 \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{s}^{-2}$. Занемарити утицај зрачења и гравитације других тела. [20 поена]

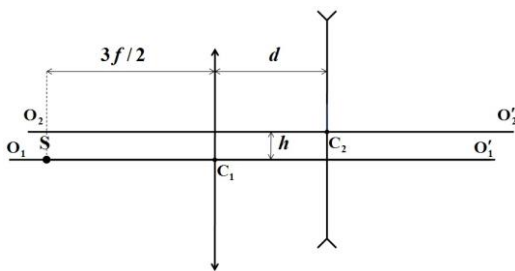
3. Два танка сочива, једно сабирно а друго расипно једнаких жижних даљина f , постављена су тако да су њихове оптичке осе међусобно паралелне на растојању h , при чему је растојање између сочива $d = f$ (слика 1). Тачкасти извор светлости постављен је на оптичку осу сабирног сочива на растојању $3f/2$ од његовог центра.

а) Одредити растојање између тачкастог извора светлости и његовог лика у датом оптичком систему. [13 поена]
б) Скицирати начин формирања коначног лика тачкастог извора светлости у датом оптичком систему. [7 поена]
Напомена. Решење под б) се неће признавати ако нису приказани карактеристични зраци, јасно означени елементи сочива, као и јасно приказан коначни лик који се формира у датом оптичком систему.

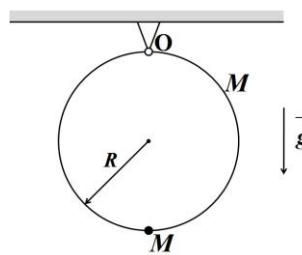
4. Планкова дужина l_p (величина која има димензије дужине) зависи од редуковане Планкове константе $\hbar$, универзалне гравитационе константе G , и брзине светлости у вакууму c тј. облика је $l_p = \hbar^a G^b c^d$. Одредити њену бројну вредност.

Користити следеће бројне вредности: редукована Планкова константа $\hbar = 1,054 \cdot 10^{-34} \text{ J} \cdot \text{s}$, универзална гравитациона константа $G = 6,674 \cdot 10^{-11} \frac{\text{N} \cdot \text{m}^2}{\text{kg}^2}$, брзина светлости у вакууму $c = 2,998 \cdot 10^8 \frac{\text{m}}{\text{s}}$. [20 поена]

5. Крути и хомогени прстен масе M и полупречника R зглобно је причвршћен у тачки O за плафон док је на супротном крају круто причвршћено тело масе M занемарљивих димензија (слика 2). Систем може да ротира у вертикалној равни у пољу силе Земљине теже око осе која пролази кроз тачку O и нормална је на површину прстена. Убрзање силе Земљине теже је g . Одредити период малих осцилација система. Величине R и g сматрати познатим. Момент инерције прстена око осе која пролази кроз његов центар и нормална је на раван прстена је $I = mr^2$, где је m маса прстена, а r полупречник прстена. [20 поена]

Слика 1

Слика 2

Решења свих задатака треба јасно образложити са јасно дефинисаним физичким законима и величинама које користите приликом решавања задатака. Нарочито дефинисати ознаке које уводите а које нису уобичајене.

* У бета категорији такмиче се ученици који похађају одељења која раде по програмима гимназија општег типа, специјализованих гимназија за области које нису математика и физика, средњих стручних школа и уметничких школа.

Задатке припремио: Владимир Чубровић;

Рецензент: проф. др Милан Ковачевић, ПМФ, Крагујевац

Председник Комисије за такмичења ученика средњих школа: проф. др Владимир Марковић, ПМФ, Крагујевац

Свим такмичарима желимо успешан рад!